

Schitul Ialomicioara (jud. Dâmbovița) foto Kurt Hielscher, 1933

„ Speriat de-nțelepciunea caldă, plină de ispite,
ce mi-o șoptea-n urechi
frumusețea lumilor – am căutat deșertul.
M-am ascuns în scorburi de leproși
ori vizuini înguste,
și numai faguri proaspeți mi-au fost hrana
și lăcuste.

Vânturi de nisip mi-au ars pleoapele-nroșite
și vulturi galbeni s-adunau cunună-n jurul meu
ca-n preajma unui stîrv.

De lungi mătăanii mi s-au îngroșat genunchii
la fel cu ai cămilelor
ce zac pe așternut de piatră.
Și ani și ani – statornic – trupul mi l-am biciuit cu
rîsul și ocară tuturor „
sălbaticelor mele gînduri aspre ca de foc.

Lucian BLAGA, Pustnicul

Mănăstirea Sinaia (jud. Prahova) - Clopotnița foto Kurt Hielscher, 1933

**MONAHISMUL
CREȘTIN ȘI
CREȘTIN
ORTODOX
(scurt istoric)**

Călugăr ortodox

Sfântul Atanasie „cel Mare” din Alexandria povestea, la mijlocul secolului al IV-lea, în *Viața Sfântului Antonie* („cel Mare”), că tânărul Antonie s-a simțit adânc tulburat la citirea *Noului Testament*, mai cu seamă a celor patru „Evanghelii” și a primelor capitole din „Faptele Apostolilor”, în mod deosebit de următoarele cuvinte ale mântuitorului Iisus Hristos: „Dacă vrei să fii desăvârșit, du-te de vinde ce ai, dă la săraci, și vei avea o comoară în cer! Apoi vino, și urmează-Mă” (*Matei 19, 21*). *Patericul egiptean* - colecție de învățături și de experiențe duhovnicești ale sfinților „părinți ai deșertului” din pustietatea nord-estică a Africii - găsește în aceste vorbe ale lui Iisus Hristos adresate unui tânăr bogat, care voia să se mântuiască, punctul de plecare pentru alegerea vieții monahale. De atunci, aceste vorbe vor lumina calea ce duce de la lepădarea de lume și de cele lumești la contemplarea ascetică și la viața monahală.

„Motivațiile celor care, părăsind lumea, s-au sălășluit în pustie au fost multiple: de ordin istoric, social, teologic” - subliniază arhimandritul Varlaam Merticariu (Arhim. Varlaam Merticariu, „Dimensiunea vindecătoare a monahismului”, conferință pregătită pentru „14th International

CULTURA MONASTICĂ ORTODOXĂ LA ROMÂNI

Interconfessional Congress of Religious", Diakonissenhaus, Riehen-Basel, Elveția, 11-16 iunie 2005, in *teologiesiviata.ro*, „revistă de gândire și spiritualitate creștină”).

De altfel, Sfântul Pafnutie Mărturisorul - episcop al cetății Taiski din Thabaida Egiptului și unul dintre participanții la lucrările sinodului ecumenic de la Niceea (din anul 325) - stabilea, în secolul al IV-lea, trei cauze care determinau pe unii dintre creștini să îmbrățișeze viața monahală: „chemarea lui Dumnezeu, mijlocirea oamenilor și împrejurările vieții”. „Există mărturii care confirmă faptul că unii creștini se refugiau în mănăstiri pentru a scăpa de impozite, de recrutarea forțată în armata imperială, de exploatarea marilor proprietari de pământuri, de tot felul de nedreptăți” - adaugă în aceeași contribuție arhimandritul Varlaam Merticariu.

Ieronim (cca 347-419/420) - traducătorul în limba latină (așa-numita *Vulgata*) a *Bibliei*, alături de Ambrosie de Milan (340-397) și de Augustin de Hippona (354-430), unul din „doctrorii” (*doctores Ecclesiae*) Bisericii latine (apusene) -, descriind viața Sfântului Pavel Tebeul, afirma că acesta s-a retras în singurătate spre a nu fi prins și ucis de urmăritori, ajungând curând să facă din plăcere ceea ce la început a făcut din necesitate (Sfântul Ieronim, *Viața Sfân-*

tului Pavel, cel dintâi eremit). Istoria sacră a monahismului îl consideră pe Pavel Tebeul (din Thebaida de Sus, în Egipt) (227-341) drept primul ascet care s-a retras în „cele mai dinăuntru ale pustiei”, adică drept primul eremit sau pustnic. Bogat și învățat, Pavel a fugit în pustie în vremea persecuțiilor anticreștine săvârșite, în 250, din ordinul împăratului roman Decius (250-253); de fapt, aflând că unchiul său, ca să-i ia averea, intenționa să-l dea pe mâna prigonitorilor, Pavel s-a refugiat în deșertul Egiptului și a rămas pentru tot restul vieții în pustietate. Sfântul Antonie „cel Mare”, auzind despre el, l-a căutat în pustie, l-a găsit și a povestit apoi despre privațiunile pe care le-a îndurat Pavel și despre ostenele pe care le-a făcut în cei 91 de ani petrecuți în pustie (din cei 114 cât ar fi trăit). Ieronim, în 374 sau 375, pe când se afla în deșertul Siriei, a preluat informațiile și a scris o biografie hagiografică care este considerată mai mult o operă literară, decât una istorică.

Iar despre avva („părinte” duhovnicesc) Moise Etiopianul (care ar fi trăit 75 de ani, se pare între 325-400) – tâlhar de drumul mare provenit dintr-o familie de sclavi etiopieni –, Ioan Casian (sec. IV/V) spunea că s-a retras în deșertul Calam din Egipt spre a scăpa de pedeapsa capitală la care a fost condamnat în urma unei omucideri (Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri cu Părinții*).

Cuprins

MONAHISMUL CREȘTIN ȘI CREȘTIN ORTODOX (scurt istoric)	7
MONAHISMUL ORTODOX ROMÂNESC	41
Nașterea monahismului ortodox românesc și „prefacerea” lui de-a lungul veacurilor	43
Viața monahală ortodoxă și organizare monastică românească	133
Isihasmul românesc și sihăstria la români	133
Paisianismul și posteritatea lui românească	173
Viața monahală chinovială - mănăstiri „de obște”	209
Viața monahală idioritmă - mănăstiri „de sine”	235
Călugări chinoviți și pustnici	239
Danii domnești și boieresti	277

Menirea, rosturile și însușirile mănăstirilor ortodoxe românești	301
Spiritualitate și cultură monahală românească	305
Manuscrise și miniaturi	305
Tipografii mănăstirești și monahi tipografi	316
Tipărituri mănăstirești	331
Învățământul mănăstiresc ortodox românesc	355
Bolnițe și „refugii” mănăstirești	359
Bolnițe mănăstirești	359
„Refugii” mănăstirești	368
ANEXA I	375
Bucate și vinuri de mănăstire	375
Câteva rețete mănăstirești	380

